

מה שבת טובה

מענה לבני הישיבות בנתיבי העליה

גליון 63

טעם וחיבור בתורה ובעבודת ד'

הרצון והרגש כלפיו, עד לחיבור פנימי ואיתן. גם עשיה רק מתוך ידיעה שכלית אודות הנחיצות של העשייה, בלי התבוננות במשמעות העשייה, אינה מביאה לחיבור פנימי. לדוגמה - ניתן לשמוע את מילות הקידוש בליל שבת ולצאת יד"ח המצוה ע"י שומע כעונה ולסיים בזה את החוב... ומצד שני אפשר להתבונן במצות 'זכור את יום השבת' המתקיימת על ידו, ויותר מכך במשמעות העדות שהוא מעיד בזה, ובדברי חז"ל "כל המתפלל בערב שבת ואומר ויכלו, מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקדוש ברוך הוא במעשה בראשית" (שבת קט"ו). ידיעת ערך המעשים ומשמעותם נוסכת שמחה פנימית וחיבור אמיתי ועמוק לעבודת השם.

יש לציין כי בוודאי שעבודת השם בנויה משני חלקים המשלימים זה את זה - חיבור והכרח. החיבור שייך לאהבת ד' וההכרח שייך ליראת שמים. ישנם דברים הנעשים מתוך חיבור ושמחה וישנם דברים שאין לעשותם גם אם ישנה אי נעימות. חשוב מאד ליצור איזון בין החיבור להכרח, ולדעת כיצד לשמוח ולרצות באותם דברים הנעשים מתוך הכרח, ולחבר גם אותם אל הרצון הפנימי. קשה מאד לעשות דברים או גם להימנע מרצונות שונים במשך זמן רב כשאין חיבור ומוטיבציה לכך.

נרד מעט לפרטים:

תורה - בלימוד התורה הקדושה טמונה מתיקות נפלאה, אך הטעם בלימוד בד"כ אינו מגיע מיד עם תחילת הלימוד אלא רק לאחר השגת בהירות בסוגיה. לפעמים בכדי למצוא טעם מהיר, מדלג הלומד על ההבנה הישרה ועל הבהירות ומנסה להעמיק בלימוד העיון מיד, או עובר מהר בלימוד הבקאות אל הסוגיה הבאה, ומפסיד בכך את קנין הטעם האמיתי בלימוד התורה. כאשר לומדים בצורה מסודרת וברורה, ואולי גם מסכמים את הסוגיה מגיעים ליציבות ובהירות ונהנים הנאה אמיתית מהלימוד, ואז ניתן להתקדם ללימוד עמוק יותר או ממשיכים לסוגיה הבאה. כמו"כ ראוי למעט בהפסקות מיותרות באמצע הלימוד, שכן ככל שהרציפות גדולה כך מתרבה ומתגדל הטעם בלימוד. גם לאמירת ה"יהי רצון לפני הלימוד ומודה אני" לאחר הלימוד מתוך התבוננות בדברים, יש כוח ליצוק משמעות פנימית ורגש מיוחד ללימוד התורה הקדושה.

תפילה - ישנן כמה נקודות שיש להם השפעה על הטעם בתפילה: א) הגעה בתחילת התפילה. כאשר מתפללים תוך לחץ של זמן, קשה לקבל טעם בתפילה. ב) אין לחפש את הריגושים המיוחדים אלא את הטעם בעצם הדיבור עם בורא עולם ועל בורא העולם (כלל זה נכון באופן כללי בעבודת ד', שהריגושים המיוחדים יכולים לבוא מידי פעם, ועיקר הטעם הוא בדברים עצמם). ג) לא להישבר מכך שלא מכוונים בחלק מהתפילה, כיון שהדבר נורמלי וכמעט מתבקש... ואע"פ שעיקר התפילה היא הכונה, גם עצם העובדה שמקדישים זמן ויודעים שמבקשים מהקב"ה ומשבחים אותו יש לה משמעות עצומה.

באופן כללי קשר אישי עם בורא עולם, לא רק בזמן התפילה, מביא לשמחה וחיבור לעבודת השם. אפשר להתפלל תפילה קצרה בת כמה מילים כשמרגישים איזה קושי, אפשר להודות במילים קצרות על כל דבר טוב, ולזכור שכאשר האדם עוסק בתורה השכינה נמצאת עימו (ברכות ו). וכשהוא מתפלל הוא ממש עומד לפני מלך. (במדרגות גבוהות יותר - 'שיוית ד' לגדי תמיד').

דקדוק הלכה - זהו נושא חשוב מאד, המשליך על כל התכונות של האדם. מי שמוכן לוותר על רצונותיו בשביל דקדוק הלכה, מרגיל את עצמו להתיישר בכל מצב עם רצון השם, מתקן את תאוותיו ואת מידת העצלות, וכבר כתב הגר"א שעיקר עבודת האדם היא שבירת המידות, והחזון איש (אמונה ובטחון) אף העמיד את דקדוק ההלכה כדרך עיקרית לתיקון המידות. לכן גם דקדוק הלכה צריך להיעשות מתוך התבוננות עמוקה ונכונה שבכך אנו משעבדים את עצמנו להקב"ה, ולא לפעול רק מתוך הכרח או הרגל או נורמות חברתיות. בהצלחה רבה.

ברצוני לשתף ולהתייעץ על תחושה קשה המעיקה עלי מאד. ברוך ה' תמיד הלכתי בתלם, והשתדלתי להיות בסדר' בכל התחומים - טוב לשמים וטוב לבריות, ובסיה"כ אני נחשב בחור טוב. אך לפעמים אני תוהה אם מה שאני עושה ומתאמץ שווה משהו... והסיבה לכך כי הכל נעשה מן השפה ולחוץ, אבל בתוך תוכי פנימה אני מרגיש ניתוק וחוסר מוטיבציה מכל מה שאני עושה, אין לי טעם וחיבור ללימוד ולתפילה, והכל נעשה רק מפני שכך צריך ומקובל לעשות, וכמובן בשביל שיהיה לי שם טוב. חוסר החשק הפנימי מחליש ומעיף, ויש לו תוצאות בשטח - בפועל אני מוצא את עצמי מוריד פרופיל ועושה רק את המינימום המחויב. האם יש דרך להתניע את המנוע וליצור עניין וחיבור פנימי אמיתי לעבודת ד'? כיצד מוצאים טעם ושמחה בחיי היומיום שמרכזם עליה בתורה וביראת שמים?

הצורך בחיבור לעבודת השם אינו פריבילגיה ויתרון שמי שזוכה בו - זוכה, ומי שלא - צריך להשלים עם מציאות ולחרוק שיניים בעבודת השם, אלא הוא נושא שיש לו חשיבות רבה ועיקרית בחייו של עובד השם, ורבים הם אלו שחסרונו מעיק עליהם. כאשר דוד המלך מבקש ואומר "ואני קרבת אלוקים לי טוב" אין כוונתו לידיעה כללית שקרבת האלוקים טובה אע"פ שאין לו שום רצון וענין בה, אלא הוא מפרט ואומר במקומות רבים את עומק רצונו לדביקות וקרבת אלוקים - "צמאה נפשי לאלוקים לא-ל ח', מתי אבוא ואראה פני אלוקים", "נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות השם". ובמסילת ישירים העמיד תכלית זו בראש ספרו כדוגמה לטוב אליו צריך לשאוף כל אדם מצד עצמו ולא מתוך הרגלו וחינוכו בלבד.

ישנם סיבות רבות העשויות לגרום למצב של ניתוק וחוסר קשר, וקשה לאבחן את הסיבה בלי הכרות אישית, אך ננסה לשרטט בקווים כלליים את הצרכים הפנימיים של האדם, תוך התמקדות באופן מיוחד בנושאים שהועלו, שכאשר אינם מסופקים נוצר חלל של חוסר חיבור והיעדר מוטיבציה.

אך, קודם לכל אבחנה עצמית של 'חוסר חיבור' חשוב להתבונן ולשים לב האם חוסר המוטיבציה מקנן בלב דרך קבע, או שישנה תחושה של חוסר טעם וריקנות שבאה והולכת מידי פעם בפעם. שינויים חולפים במצב הרוח וחוסר חשק מזדמן הינם תופעות טבעיות בהחלט, ואין להסיק מסקנות מכוחם לגבי הדרגה האמיתית והמצב הכללי. אולם כאשר מצב זה מתמשך, יש לתת את הדעת על הסיבות לכך ולחשב את הדרכים לתיקון ולחיבור נכון לעבודת השם. מסתבר שכאשר חוסר החיבור אינו בתחום מסוים אלא תחושה כללית, אזי יש מנחה משותף בין הדברים, ויש לבחון ולמצוא את הדרך הנכונה ליצור חיבור פנימי אמיתי לעבודת השם.

באופן כללי בכל פעולה של האדם, עליו להיות ממוקד בעיקר בעשיה ובתוכן המעשים, ולא רק בתוצאה. לדוגמה - אין ללמוד רק על מנת לצבור ידע תורני או לסיים מסכתות, אלא להתמקד בעיקר בעצם הלימוד ולמצוא ענין וטעם בסוגיה עצמה. אין להשאיר את התפילה רק כאמצעי לקבל את המבוקש, אלא יש למצוא טעם ושייכות למציאות התפילה בה האדם מדבר עם הבורא וזוכה להזכיר את שבחיו. לא נכון לקיים מצוות רק במטרה להשיג מדרגות או לקבל שכר, אלא למצוא שמחה ואושר בזכות הגדולה להרבות כבוד שמים בעולם הגשמי, ולהתבונן בכל מצוה, בטעמיה ובשורשיה במידת האפשר. כך גם בשאר התחומים שאינם גופי תורה ומצוות, אך הם חלק מהצרכים הבסיסיים של כל אחד כגון קשרים חברתיים וכיו"ב, שהרוצה להצליח אל לו להתמקד במעמד החברתי, אלא ליהנות מעצם הקשר והשיחה הנעימה עם החבר או החברים.

הדרך היסודית ליצירת החיבור הפנימי של האדם אל הדברים שהוא עושה, היא יציקת משמעות ותוכן לכל פעולה ולכל עיסוק בו הוא עוסק. פעולות הנעשות בצורה טכנית רק מתוך הרגל או אילוצים שונים כמו חברה וסביבה, מביאות ליובש ולריחוק במשך הזמן. ע"י הבנה והעמקה במשמעות המעשה ובחשיבותו מתגבר